

VÄRLDEN OCH VI

Tidskrift om FN, demokrati och federalism

Efter hand börjar begrepp som federal, federalism osv. synas allt mer i den svenska debatten. Anledningen är naturligtvis främst EU, där frågan om innehållet i den kommande författningen (ja, EU har faktiskt ingen författning!) börjar aktualiseras.

Demokratipropositionen innehåller intressanta detaljer men få stora grepp, och försöken i Sverige med regionalt självstyre verkar nu tyvärr läggas ner.

Tower Bridge i London, där WFM har kongress i juli.

Innehåll:

WFM-kongress i London	sid 2
Dagsläget för ICC	sid 2
Federation och federalism är inga fy-ord	sid 3
Ur mediadebatten om federalism	sid 4
Demokratipropositionen	sid 6
Regionalt självstyre blev regionalt samråd	sid 7

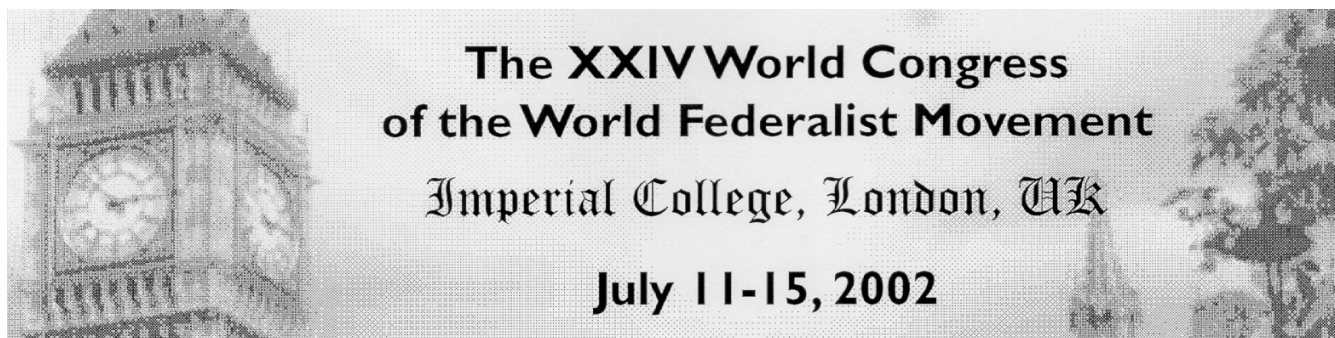

Nummer 1

Årgång 54

2002

ISSN 0346-4881

**The XXIV World Congress
of the World Federalist Movement**

Imperial College, London, UK

July 11-15, 2002

Världsfederationsrörelsen WFM (World Federalist Movement) har kongress vartannat år. 2002 är ett sådant år, och denna gång blir det "någorlunda nära" för en svensk, nämligen i London. Alla världsfederalister och intresserade enskilda är välkomna! En WFM-kongress ger ett redigt "kunskapslyft" och är framförallt en mycket stimulerande upplevelse (säger en som varit med)!

Bland de ämnen som kommer upp under kongressen kan nämnas:

- **Den internationella brottmålsdomstolen ICC**
- **Globalisering**
- **Internationell demokrati**
- **Världens reaktion på terrorism**
- **Uthållig utveckling**

Registrering sker genom WFM, 777 UN Plaza, New York NY 10017, USA. Faxnumret dit är +1.212-599-1322. Man kan också registrera sig 'online' genom att gå in på WFM:s webbsida <http://www.wfm.org/>.

Genom WFM:s webbsida kan man också boka rum, i olika prisklasser, från £19:50 till £115:- per natt. Eller man kan ringa +44.20-7594-9597

Dagsläget för ICC

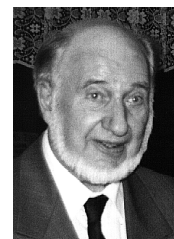
av Jan Bellander

Den blivande internationella brottmålsdomstolen, ICC, är sakta men säkert på väg mot sitt förverkligande. 139 länder har skrivit under Rom-fördraget. Av dessa har nu (i januari 2002) 50 ratificerat fördraget – 60 behövs för att domstolen skall komma till stånd. Detta beräknas ske under 2002.

Den internationella domstolen i Haag, ICJ, kan ju bara döma mellan tvistande stater. Men när allt kommer omkring begås brott mot de mänskliga rättigheterna av individer – även om stater och statsöverhuvuden kan ställa sig bakom sådana brott. Gott och väl med tribunaler, men dom kan aldrig ersätta en fast domstol: där ligger betydelsen av ICC. ■

Federation och federalism är inga fy-ord.

av Lars-Gunnar Ekegård

Lars-Gunnar är världsfederalist sedan årtionden, och var tidigare redaktör för Världen och Vi

Vi får ibland från vissa EU-motståndare höra orden federation och federalism uttalade på ett sätt som vill göra dessa begrepp till fy-ord.

Det kan bero på att man överför sin olust inför den överstatlighet som unionen, EU, redan innebär på vedertagna statsvetenskapliga begrepp och gör dem till ord som skall utmåla någonting sämre än den union vi nu är med i. Man har inte förstått att Unionen skulle bli mera demokratiskt legitim med en federal konstruktion.

Troligen råder också okunnighet om innebörden av begreppet federalism eftersom Sverige saknar erfarenhet av en verkligt demokratisk federalism sedan tvåkammarriksdagen avskaffades och kommunerna nu alltmer styrs uppifrån av regering och riksdag.

Ytterligare en orsak till misstro mot federalistiska statsskick kan vara erfarenheterna från Sovjetunionen och Jugoslavien. Förklaringen är dock enkel: det var en federalism som påbjöds och styrdes uppifrån.

När federationen väl är konstituerad med full transparens på alla nivåer blir det en helt annan fråga hur mycket och vad man vill delegera uppåt till de olika nivåerna. Då skall "närhetsprincipen" tolkas så att makten utgår från folket, d v s att man alltid börjar nerifrån, från individerna, från kommunerna!

I Centraleuropa finns en helt annan medvetenhet om fördelarna med en demokratisk federalism. Den fungerar nu i t ex Tyskland och Belgien liksom i de klassiska förebilderna USA och Schweiz. Särskilt Schweiz har ju länge varit en federation med flera olika språk, etniska grupper och religioner. Utmaningen att skapa en alleuropeisk federation är naturligtvis större.

EU i dag

Den klart legitima halvan av EU är det direkt folkvalda Europaparlamentet, som arbetar med full offentlig insyn.

I den andra halvan dväljs kommissionen och de mellanstatliga förhandlingsgrupperna för statschefer och ministrar, m fl.

De tar sina beslut i slutna rum och är nu utsatta för allt starkare kritik – inte bara från

militanta demonstranter. "Mellanstatligheten" är det onda.

Den allt starkare gruppen av federalister i Europaparlamentet, med traditioner från Altiero Spinelli's tid, har länge velat göra unionen mera demokratisk genom en federal konstitution. En sådan skulle bidra till att bota det nuvarande demokratiska underskottet.

Pådrivande är en växande rörelse av Europafederalister.

Nyligen har också den liberala EU-parlamentarikern Cecilia Malmström framlagt ett eget förslag. Tysklands utrikesminister Joschka Fischer var den förste som från regeringsnivå uttryckte önskemål om en enkel och lättbegriplig federal författning för full demokratisk insyn i EUs hela struktur. Hans förbundskansler Gerard Schröder instämde ett år senare.

EU i morgon?

Nu gäller det för EU-parlamentarikerna och medlemsstaternas regeringar jämte de nationella parlamenten -- att komma överens om och att snarast inför utvidgningen etablera en enkel och lättbegriplig författning som reglerar den offentliga politiska makten på unionens alla nivåer: kommunerna, regionerna, staterna och slutligen unionen som helhet.

Den skall bli unionens verkliga grundlag -- i stället för dessa avtal på statschefs- eller ministernivå, som slarviga journalister idag kallar "unionens grundlag" och som gång på gång omförhandlas i slutna rum.

Federalism innebär inte att vi får mera av överstatlighet – som alltför många okunniga (eller demagogiska?) journalister tycks tro.

En federal konstitution bör dock inte vara statisk och en gång för alla fastställa vad som skall administreras på resp. nivå. En federalism som styrs av samma princip som inleder vår nu gällande svenska grundlag, innebär en dynamisk process av delegation nerifrån – steg för steg: "All offentlig makt utgår från folket och utövas genom allmän rösträtt ... och kommunal självstyrelse...". ■

Ur mediadebatten om federalism

av Jan Bellander

Begreppet federalism – hittills mycket obekant i Sverige – har på sistone synts till allt oftare i media. Den mer ”privata” debatten – delvis avspeglad på Internet – har givetvis pågått, och pågår, sedan lång tid.

Aktuellt är hur EU skall utvecklas vidare. Många av Europas stater – t.ex. Tyskland, Schweiz, Belgien, – har själva en federal struktur, ofta med en månghundraårig tradition bakom. Andra stater, som Frankrike och Sverige, har istället en tradition av centralstyre – skall vi för Sveriges del skylla på Gustav Vasa som den förste ’centralisten’?

Det är då kanske inte så märkvärdigt att begreppet federalism i Sverige förefaller dels ointressant, dels okänt – och därför säkert farligt.

Men, som sagt, på sistone börjar begreppet dyka upp i mediedebatten. Man ser dock ofta fortfarande exempel på den gamla begreppsförvirringen: federalism = centralstyre = långt från ”folket”. Men man ser också efter hand med allt större insikt om vad frågan gäller. Vi har här plockat samman några tidningsklipp från de senaste månaderna. Alla behandlar federalismen, ur en eller annan synpunkt. – Läs och begrunda!

”Därför vill jag ha ett federalt EU”

Cecilia Malmström, Expressen 2001-12-17

Cecilia Malmström är ledamot i Europaparlamentet

”EU är inget land och kommer inte att bli det heller. Styrkan och det unika i EU är just mosaiken av språk, kulturer och traditioner. Trots våra olikheter har vi valt att gå samman för att vi tror att vi tjänar på att samarbeta. Vissa frågor behöver vi lösa överstatligt. Därför skulle ett federalt system vara en bra lösning för att tydliggöra balansen mellan mångfald och enhet. Vi som kallar oss federalister i EU har tre krav som vi är eniga om: **en tydlig författning, en mer begränsad makt på central nivå och att ministerrådet öppnas upp för insyn.**

En författning skulle tydliggöra hur EU styrs. Det är svårt att känna förtroende för ett system man inte begriper. Ur fördragen skulle en mindre del kunna brytas loss som på ett tydligt sätt förklarar vilka värderingar som styr EU, vilka rättigheter som EU-medborgaren har, vilken makt som ligger på EU och hur institutionerna styrs. Författningen bör inte vara mer än ett tiotal sidor och finnas tillgänglig och begriplig på alla EU:s språk.” ■

”Det farliga f-ordet – federalism”

av Barbro Hedvall, DN 2001-09-07

”I ett EU där medlemsstaterna byter äpplen och päron med varandra går helheten förlorad och allvarigare - de små blir förlorarna. Balans och maktindelning är lösningen. Och så tar **Margot Wallström** det farliga f-ordet - *federalism* - i sin mun.

I Sverige tror många att federalism innebär en centralstat som ska tala om vad undersåtarna ska

göra, säger hon. Men federalism handlar om att delegera nerifrån och uppåt.

Det vet man i Tyskland, som är en federal stat. Det är också de tyska politikerna Joschka Fischer och Gerhard Schröder som startat den nu aktuella diskussionen.

MEN DEN SVENSKA kommunala självstyrelsen då, skulle vi inte begripa det här med makt på olika nivåer? Nej, för det vi kallar kommunal självstyrelse är villkorad uppifrån. Riktigt hur

villkorad demonstrerar regeringen Persson titt som tätt. Se bara på försöken att stoppa utförsäljningen av kommunala bostadsbolag och förbudet att privatisera akutsjukhus.

Margot Wallström har så rätt: det är ingen lätt uppgift att förklara f-ordet för svenskarna." ■

"Liberalismen river myter"

Magnus Eriksson, SvD 2001-12-16

"Nationen är en institution där behovet av kritisk analys är akut. Den europeiska nationalstaten, baserad på etnisk gemenskap, ger inte en optimal modell för mänsklig samvaro. USA är ett exempel på ett annat tänkande: *federalism*, mångetnicitet, lokalt självstyre, medborgerlig delaktighet. Rasismen i USA beror på att en folkgrupp (protestantiska angloamerikaner) absolutifierade sin egen tillhörighet i linje med en europeisk idé.

. . . .

För en liberal är det aldrig rätt att skära halsen av en granne för att han talar fel dialekt eller går i fel kyrka. Mot blods-tänkandet sätter vi en medborgarskapsidé: tanken på medborgarskap som enbart en juridisk förbindelse och kravet på medborgerlig

delaktighet. Det skapar en modell för flera nivåer, från den lokala till den *federala*. För egen del ser jag gärna en aktivare överstatlighet i Europaunionen och ett gemensamt parlament med långt vidare ansvarsområden än det nuvarande Europaparlamentet har. Nationen är inte ett värde i sig; den är varken naturgiven, uråldrig eller ens särskilt ändamålsenlig.

. . .

Med en aktiv delaktighet på skilda nivåer blir individens ansvar tydligare. Vi blir även tydligare som individer i ett samspel i gemenskaper definierade på skilda grunder: lokala, regionala, nationella, *federala*." ■

"Vi svenskar kan bli européer"

Kjell-Olof Feldt i DN 2002-01-22

Kjell-Olof Feldt är f.d. finansminister

"**Debatten om EU** ska vara en folkens union (och inte bara regeringarnas) är ju långtifrån ny. Konflikten har funnits med alltifrån start.

Men jag tycker att federalisterna har ett argument som vuxit i styrka genom åren allt eftersom det europeiska samarbetet växt till fler områden och kräver ett gemensamt uppträdande i allt fler frågor, numera inte bara i handelspolitiken utan också i utrikes- och penningpolitiken. Och det är att det demokratiska underskottet också har växt."

"**Det är möjligt** att det finns andra lösningar än att göra EU till en *federal* stat – något som otvivelaktigt ter sig utopiskt. Men i stället för att försöka tiga ihjäl hela frågeställningen (folkpartiets ståndpunkt uppfattas tydligen mest som uttryck

för excentriciteten hos ett litet parti) vore den förtjänt av en mer seriös behandling. Och då borde federalisternas argument granskas närmare.

Senaste numret av tidskriften Arena har en mycket tänkvärd artikel i ämnet. Exempelvis påminner de om att federalism inte betyder att man utplånar nationerna som politiska enheter. Allt hänger på hur makten fördelas mellan EU-parlamentet och de nationella parlamenten, det vill säga vilka beslut medlemsländerna är beredda att överlåta till unionens institutioner. Det är till och med tänkbart att i ett *federalt* uppbyggt EU till nationerna återföra beslutsmakt som i dag finns i kommissionen och ministerråden." ■

Göran Persson på väg att bli federalist?

”Jag vill inte ha en federativ utveckling. Svenska folket har inte gått med i en federation. EMU kan mycket väl komma att kräva en europeisk finanspolitik. En sådan är inte möjlig att utveckla, om den ska vara kraftfull, utan att man också bygger upp europeiska, gemensamma politiska organ. Då växer det federativa inslaget i EU fram.”

Göran Persson i Veckans Affärer 1997-10-20

”Göran Persson var i flera år uttalad motståndare, på principiella grunder, till EU-federalism. I en intervju häromdagen förklarade Persson plötsligt att han inte är någon motståndare i princip till federalism. ’Jag skulle tycka att det var ganska elegant’, säger han om visionen om ett Europas förenta stater.”

Göran Persson enligt Östgöta Correspondenten 2001-12-27

Hans von Sponeck gästar Sverige (blänkare)

Hans von Sponeck var under tiden 1998 – 2000 FN:s samordnare i Irak för ”mat-för-olja”-programmet. Han avgick i protest mot hur hårt de ekonomiska sanktionerna drabbade civilbefolkningen.

Han besöker Sverige (Stockholm) i april. Under besöket kommer två offentliga möten att ordnas, ett på Stockholms Universitet 11 april kl. 18, det andra på ABF (Zäta-salen) 13 april kl. 13 – 16.

Demokratipropositionen

av Jan Bellander

Demokratiutredningen har nu utmynnat i en proposition, som framlades 2002-01-21.

Demokratipropositionen innehåller intressanta och värdefulla detaljer. Däremot kan man nog säga att dom stora grepp som behövs för att stärka demokratin i stort lyser med sin frånvaro.

Det är t.ex. värdefullt att alla invånare i en kommun, inklusive barn och invandrare, ska kunna lämna förslag till kommunfullmäktige. Att kunna lämna förslag till kommunen poängterar att den lokala demokratin är beroende av att vi alla bryr oss och visar engagemang, säger demokratiminister *Britta Lejon*. Det kan man ju hålla med om. Men politikerna i respektive kommun får avgöra om systemet ska införas. Det kan leda till att medborgarnas demokratiska inflytande blir olika i kommunerna.

Inte dumt heller att vallokaler handikappanpassas. Eller att ”vanliga medborgare” i medborgarpaneler kan kommentera (men inte påverka?) kommunala förslag.

Men hur är det egentligen med den kommunala demokratins funktionssätt? I dag är ju i praktiken

kommunernas självbestämmande kringskuret – väsentliga beslut fattas fortfarande centralt, ”i Rosenbad”. Regeringen går in och fattar beslut om t.ex. kommunernas bostads- och sjukvårdspolitik. T.o.m. Lagrådet har påpekat att besluten kolliderar med det kommunala självbestämmandet.

Propositionen talar tyst om dessa demokratiska brister. Och den proposition om regionalt självstyre som lades fram i september 2001 (se nedan) vittnar om att regeringen är mer intresserad av att behålla den centrala kontrollen än att tillåta initiativ på lokal nivå.

Vad än Persson må ha sagt om elegansen i ett federalt EU (se ovan) – den svenska regeringens demokratiproposition är långt – mycket långt! – från den demokratiska federalismens ”närhetsprincip”: att beslut skall fattas så nära som möjligt den som direkt berörs. ■

Regionalt självstyre blev regionalt samråd

av Jan Bellander

Regionalt självstyre – och framförallt lokalt självstyre! – är ju något som är utmärkande för federala statsbildningar. Det är intressant att följa dom experiment i den vägen som pågått någon tid i det långt ifrån federala Sverige. Man får dock konstatera att regeringen fått kalla fötter och vill behålla den för Sverige traditionella centralstyrningen.

Kalmar och Gotlands län sedan 1997, och Skåne och Västra Götalands län sedan 1999, deltog i ett försök med regionalt självstyre, för att öka det regionala ansvarstagandet. I regionerna fördes ansvar från länsstyrelserna till ett regionalt självstyrelseorgan. I Skåne och Västra Götaland valdes regionfullmäktige, på Gotland utsågs de av kommunen. Regionerna styrde själva över frågor som näringsliv, sysselsättning och samhällsplanering.

Den breddade demokratiska insynen är ett av argumenten för regionalt självstyre. Regionernas bättre kännedom om vilka behov och utvecklingsmöjligheter som finns lokalt kan vara ett annat.

Den parlamentariska regionkommittén, Park, skrev i sitt slutbetänkande, hösten 2000, att försöket borde förlängas och att alla län som vill borde få delta.

Emellertid har regeringen fått nog av försöken med regional självstyrelse. Enligt en proposition 27 september 2001, avvecklas den regionala självstyrelsen. Istället vill man låta landets regioner samråda. Men staten ska ha sista ordet – och pengarna! Försöken med självstyrande regioner har gett regeringen kalla fötter. En jämförelse mellan regionsförsöket och propositionen.

Självstyrelseorgan (regionförsöket, år 1997 - 2000)

1. Beslutanderätt över statens företagsstöd, pengar till medfinansiering av EU program och regional projektverksamhet. Omräknat för hela Sverige: 1, 6 miljarder kronor.
2. Självstyrande organ med lagreglerad status.
3. Organet har en stabil juridisk ställning. Upplöses genom riksdagsbeslut.
4. Landstinget är självstyrelseorgan eller en av huvudmännen. Länsstyrelsen fördelar inget eller litet av statens regionala utvecklingsmedel.
5. Självstyrelseorganet gör själv överenskommelser med statliga myndigheter.

Samverkansorgan (regeringens proposition september 2001)

1. Beslutanderätt över anslaget till projektverksamhet: 220 miljoner kronor.
2. Ett samordnande organ.
3. Ett bräckligt organ. Förlorar sin status om en kommun lämnar förbundet.
4. Landstinget behöver ej vara med. Länsstyrelsen (vars styrelse utses helt av regeringen!) fördelar huvuddelen av de regionala utvecklingsmedlen.
5. Samverkansorganet har kontakt med staten i huvudsak via länsstyrelsen. ■

Länkar:

Världsfederationsrörelsen WFM: www.worldfederalist.org

SVF, den svenska grenen av Världsfederationsrörelsen: www.fn-kampanj.org/svf/

Den kommande internationella brottmålsdomstolen ICC: www.igc.org/icc/

EU-aktuellt: www.europaportalen.nu

Demokratipropositionen (hela texten):

justitie.regeringen.se/propositionermm/propositioner/pdf/p200102_80.pdf

Avs:
Sveriges Världsfederalister
c/o Bellander, Kärrgränd 36
162 46 VÄLLINGBY

FÖRENINGSBREV

VÄRLDEN OCH VI nr 1 2002

Årsmöte i Göteborg: Sveriges Världsfederalister (SVF)

Årsmöte äger rum lördagen 23 mars. Lokal: GR Utbildning, Gårdavägen 2, Göteborg (mellan brandstationen och Liseberg, "bakom" Ullevi-arenan).

Program (lunch ca kl 12 .. 13):

kl 9:30 .. ca 12:00 **Årsmöte.**

Speciellt: Diskussion om formerna för SVF's fortsatta arbete.

kl 13:00 .. ca kl 17:30 **Träff med danska och norska Världsfederalister.**

Under tidigare år förkom täta kontakter mellan världsfederalister i Sverige, Norge och Danmark. Det fanns t.o.m. ett "Nordiskt Råd". Det kan vara dags att ta upp nya samarbetsformer, både inom Skandinavien och internationellt inom WFM.

Världen och Vi (VoV) är en kulturtidskrift som vill diskutera

- förutsättningarna för en global demokratisk rättsordning
- reformering och stärkande av Förenta Nationerna
- federalism på lokal, regional och global nivå

Världen och Vi utkommer med fyra nummer per år.
Web-adress: www.fn-kampanj.org/svf/vov.htm

Ansvarig utgivare:
Bengt Lindqvist

Redaktionskommitté:
= Jan Bellander -- tel / fax (08) 795-6004,
Kärrgränd 36, 162 46 Vällingby
e-post: jan.bellander@swipnet.se
= Karl af Geijerstam

VoV skickas till alla medlemmar i Sveriges Världsfederalister (SVF), se rutan till höger. Man kan också prenumerera: helår 100:- kr, (lösnummer 25:- kr)

Utgiven av Sveriges Världsfederalister (SVF)
c/o Karl af Geijerstam, Trädgårdsvägen 18
468 32 VARGÖN

postgiro 5 55 50-8

Föreningen Sveriges Världsfederalister (SVF) är den svenska organisationen i World Federalist Movement (**WFM**).

WFM är en internationell rörelse som sedan 1947 har verkat för reformering och demokratisering av Förenta Nationerna, och för en starkare global rättsordning. WFM, som har konsultativt status i ECOSOC (FN:s ekonomiska och sociala råd), verkar inom olika globala samhällsfrågor, såsom folkrätt, nedrustning, miljö, mänskliga rättigheter och utveckling.

SVF vill också väcka diskussion om federalism och om dess betydelse för fred och utveckling – lokalt, regionalt, och på lång sikt i en federation av alla världens stater, en **demokratisk världsfederation**.

SVF är medlem i Svenska FN-förbundet.

SVF söker med olika projekt bidra till debatten om lösningar på världsomspännande problem samt FN:s reformering. Vi vänder oss särskilt till ungdom med intresse för globala frågor.

Web-adress: <http://www.fn-kampanj.org/svf>

Medlemsavgift/ år:
helbetalande : 200:- kr
nya medlemmar (första året), samt medlemmar under 26 år : 100:- kr